

ĆWICZENIE

38 B

Badanie i zastosowania półprzewodnikowego modułu Peltiera jako pompy ciepła.**Instrukcja wykonawcza****1. Zestaw przyrządów:**

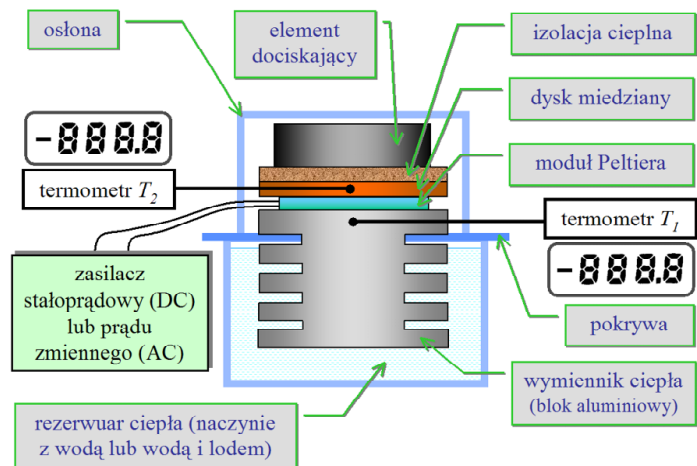
- układ pomiarowy złożony z modułu termoelektrycznego, wymiennika ciepła zanurzonego w rezerwarze ciepła (zbiorniku z wodą), bloku miedzianego oraz termometrów elektronicznych,
- zasilacz prądu stałego z wbudowanym woltomierzem i amperomierzem,
- zasilacz prądu przemiennego (autotransformator połączony z transformatorem 230–12 V),
- amperomierz (miernik uniwersalny).

2. Cel ćwiczenia:

- poznanie istoty zjawisk termoelektrycznych i ich opisu,
- wyznaczenie efektywności modułu Peltiera jako pompy ciepła,
- wyznaczenie zależności różnicy temperatur między gorącą i zimną stroną modułu Peltiera od natężenia prądu stałego płynącego przez moduł,
- wyznaczenie zależności tej różnicy temperatur od natężenia prądu przemiennego w celu ilustracji roli ciepła Joule'a,
- wyznaczenie wartości współczynnika efektywności modułu Peltiera (figure of merit).

3. Schemat układu pomiarowego

Rys.1.a. Układ do badania modułu Peltiera oraz peltierowskiej pompy ciepła.

Rys.1.b. Schemat układu do badania modułu Peltiera oraz peltierowskiej pompy ciepła.

4.1. Wyznaczanie sprawności modułu Peltiera jako pompy ciepła**4.1.1. Przygotowanie zestawu pomiarowego**

- sprawdzić zgodność elementów zestawu z wykazem zawartym w punkcie 1,
- sprawdzić, czy termometry wskazują poprawnie temperaturę,
- napełnić pojemnik zimną wodą z kranu do poziomu około 1,0 – 1,5 cm poniżej górnej krawędzi.
- umieścić zestaw pomiarowy w naczyniu z wodą (rys.1.a),
- połączyć zasilacz prądu stałego (rys.1.b) z modułem Peltiera: (+) zasilacza z (-) modułu Peltiera, a (-) zasilacza z (+) modułu Peltiera (gniazdo czerwone na zasilaczu z gniazdem czarnym modułu Peltiera, a gniazdo czarne zasilacza z gniazdem czerwonym modułu Peltiera). Przy takim połączeniu blok miedziany będzie ogrzewany.

4.1.2. Przebieg pomiarów

Ustawić (możliwie szybko) natężenie prądu płynącego przez moduł Peltiera na wartość z przedziału 1,0 – 1,5 A. Po ustaleniu natężenia prądu wyłączyć zasilacz i odczekać kilka minut na ustalenie się temperatury. Zanotować temperaturę bloku miedzianego, a następnie włączyć zasilanie modułu Peltiera i co 5 s notować temperaturę bloku miedzianego (termometr elektroniczny wyświetla zmiany temperatury co 5 s). Wyłączyć zasilanie modułu Peltiera.

4.1.3. Opracowanie wyników

Na podstawie uzyskanych wyników narysować wykres zależności zmian temperatury bloku miedzianego od czasu $\frac{dT}{dt} \cong \frac{\Delta T}{\Delta t}$, gdzie ΔT to przyrost temperatury bloku miedzianego

w czasie Δt . Obliczyć moc pobieraną z zasilacza przez moduł Peltiera ze wzoru $P_{el} = UI$, gdzie U oznacza napięcie zasilania, I – natężenie prądu płynącego przez moduł.

Obliczyć moc przekazywaną przez moduł Peltiera do bloku miedzianego (moc grzania),

korzystając ze wzoru: $\dot{Q}_{grz} = \frac{dQ_{grz}}{dt} = mc \frac{dT}{dt}$,

gdzie $m = 130,4$ g – masa bloku miedzianego, $c = 0,3855$ J/gK – ciepło właściwe miedzi.

Obliczyć sprawność badanego układu jako pompy ciepła, korzystając ze wzoru: $\eta_{grz} = \frac{\dot{Q}_{grz}}{P_{el}}$

4.2. Badanie zależności efektywności modułu Peltiera jako pompy ciepła od natężenia prądu.

4.2.1. Przygotowanie zestawu pomiarowego

Podczas pomiarów korzystamy z zestawu i układu połączeń opisanych w punkcie 4.1.1. Przed rozpoczęciem pomiarów odczekać kilka minut na ustalenie się temperatur.

4.2.2. Przebieg pomiarów

Korzystając z układu i połączeń elektrycznych opisanych w punkcie 4.1.1. wyznaczyć zależność różnicy temperatur między blokiem aluminiowym i blokiem miedzianym od natężenia prądu zasilającego moduł. Natężenie prądu zmieniać co 0,3 – 0,4 A w przedziale od zera do około 2 A. Po każdej zmianie natężenia prądu odczekać około 4–5 min na ustalenie się różnicy temperatur i zanotować temperatury bloku aluminiowego i miedzianego oraz natężenie prądu płynącego przez moduł.

4.2.3. Opracowanie wyników

Na podstawie uzyskanych wyników narysować wykres zależności różnicy temperatur między zimną i gorącą stroną modułu Peltiera od natężenia prądu. Wykres aproksymować wielomianem drugiego stopnia. Na podstawie aproksymacji wykresu wyznaczyć maksymalną wartość różnicy temperatur ΔT_{max} oraz temperaturę bloku zimnego T_1 , przy której uzyskano maksymalną różnicę temperatur.

Korzystając, z równania $\Delta T_{max} = \frac{1}{2} Z T_1^2$ wyznaczyć wartość współczynnika efektywności modułu termoelektrycznego Z i ZT .

4.3. Badanie ciepła Joule'a wydzielanego w module Peltiera.

4.3.1. Przygotowanie zestawu pomiarowego

Połączyć zasilacz prądu przemiennego z modułem Peltiera. Zasilacz stanowi autotransformator połączony z transformatorem. Do modułu Peltiera należy podłączyć wyjście 12 V z transformatora poprzez amperomierz prądu przemiennego, który służy do pomiaru natężenia prądu płynącego przez moduł.

Uwaga: nie wolno podłączać bezpośrednio wyjścia z autotransformatora do modułu Peltiera!

4.3.2. Przebieg pomiarów

Wyznaczyć zależność różnicy temperatur między blokiem aluminiowym i blokiem miedzianym od natężenia prądu zasilającego moduł. Natężenie prądu zmieniać co 0,3 lub 0,4 A w przedziale od zera do około 1,5 A. Po każdej zmianie natężenia prądu odczekać około 4 min na ustalenie się różnicy temperatur i zanotować temperatury bloku aluminiowego i miedzianego.

4.3.3. Opracowanie wyników

Na podstawie uzyskanych wyników narysować wykres zależności różnicy temperatur między zimną i gorącą stroną modułu Peltiera od natężenia prądu przemiennego. Porównać uzyskaną zależność w wynikami pomiarów uzyskanych w punkcie 4.2, wyjaśnić przyczynę różnicy tych zależności.

Opracowanie: Ryszard Poprawski, Beata Radojewska i Wojciech Poprawski